СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 133. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 10. червня, 1927. VOL. XXXV. No. 133. Jersey City, N. J., Friday, June 10. 1927. THREE CENTS

УРЯД ПРОТИ БРІЯНОВОГО ПЛЯНУ УМОВИ З ФРАНЦІЄЮ

УРЯДНИКИ ВВАЖАЮТЬ ТАКУ УМОВУ ЗАЙВОЮ.

ВАШИНГТОН, 8. червня. — Американський уряд ще не видав публичної відповіди на пропозицію французького уряду, щоби Америка заключила з Францією договір про заборону війни, але високі урядники департаменту стейту, до якого належать заграничні справи, критикують сей плян.

Вони вважають таку умову зайвою, з огляду на договори межи Америкою а Францією ще з року 1908. До того заключуванне осібних умов з Францією урядники вважають якраз небезпечним для світового мира. Вони навіть бояться, що строгі точки такої умови моглиби відобрати Америці право протестувати проти нарушення власних прав.

З того газети й політики вносять, що заходи Франції зійдуть на ніщо.

ГОРЯЧКОВІ ПРИГОТОВАННЯ ДО ПРИВИТАННЯ ЛИНДБЕРҐА.

ГОРЯЧКОВА ДИСКУСІЯ ЗА ЛЕВІНА.

ВАШИНГТОН, 8. червня. — Ще повні два дни відділює столицю від урочистого витання американського летуна Линдберґа, а до столиці вже стали напливати тисячі людий, охочих узяти участь у привитанню. Уряд робить горячкові приготовання.

Уряд уже викінчив плян урочистости. Підчас церемонії на двірци Линдберґа приймати має сама пані Кулиджова, жена президента.

Тимчасом довкола лету Чеймберлина розвиваеться щось у роді скандалу. Почався він з привітної телеграми президента Кулиджа до Чеймберлина, в якій Кулидж спімнув імя Чеймберлина, а поминув імя його пасажира Левіна. Жидівські круги взяли се поминенне за признаку анти-семітизму; мовляв, президент Кулидж поминув імя Левіна, бо Левін Жид. Стоячі коло президента політики стали заперечувати основність такого пояснення президентового поступку, натякуючи на клопоти Левіна з летунами в авіяційнім товаристві та його нетакт у забранню зі собою почти без відповідного дозволу почтового уряду.

КАНАДА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНА.

ЗВЕРТАЄ УВАГУ НА ВИКЛИКУВАННЄ ЗЛИХ ПОЧУВАНЬ МІЖ КРАЇНАМИ.

ВАШИНГТОН, 8. червня. — Канадійський уряд висказав свій жаль до американського уряду з приводу його пояснювання іміґраційного закона в сей спосіб, що навіть людий, які живуть в Канаді, а працюють кождого дня в Злучених Державах, уважається за іміґрантів.

Канадійський уряд звертає американському увагу, що таке пояснюванне іміґраційного закона мусить викликати почуття ворожнечі серед Канадійців до Америки та комплікувати відосини між обома країнами. Канада звертає увагу Вашингтонови на те, що Америка досі поступала інакше та змінила свою політику нагло, без видимої потреби.

КАТАСТРОФА НА ВУЛИЦІ НЮ ЙОРКУ.

ДВОЄ ЛЮДИЙ ЗГИНУЛО, 32 ПОКАЛІЧЕНИХ.

НЮ ЙОРК, 8. червня. — Коло години три чверти на 11. вечером на Пятій Ев. коло 65-ої Вул., поверховий „бос" ударився з приватним автом, скрутив на хідник та перевернувся під мур. Підчас нещастя згинули два пасажири „боса", а 32 другі віднесли тяжкі ушкодження тіла. З них один відай помре.

Зудареннє вікинуло автомобіль на 15 стіп. Ідучі в ньому дві особи теж віднесли тяжкі ушкодження тіла. Поліція арештувала обох шоферів за неосторожну їзду.

З КУШНІРСЬКОГО СТРАЙКУ.

„ЛІВІ" ХОЧУТЬ ПОКАЗАТИ СВОЮ СИЛУ МАСОВОЮ МОБІЛІЗАЦІЄЮ.

НЮ ЙОРК, 8. червня. — Міський суд позасуджував учасників бійок між поліцією а пикетами кушнірського страйку на грошеві кари від 3 до 25 долярів.

Нинішний день проминув без таких бійок. Урядники Американської Федерації Праці кажуть далі, що провідники страйку не мають поперття робітників. Щоби доказати, що страйк має таке поперте, провідники зарядили на завтра загальну мобілізацію страйкарів.

СМЕРТЬ ПРИ ПРАЦІ.

ТРОХ РОБІТНИКІВ ЖЕРТВОЮ СЛАБО ЗБУДОВАНОГО РУШТОВАННЯ.

НЮ ЙОРК, 8. червня. — На будові на розі Парк Плейс та Черч Стр. заломилося на семому поверсі руштованне, наслідком чого стоячі на ньому робітники полетіли шафтом у долину. Трох зних, а саме: Макс Стасюк, Павло Олойниш та Василь Кулидж погибли на місци, а Осип Травальський відніс такі ушкодження черепа, що його життя висить на волоску.

Коло місця випадку зібралася велика громада обурених людий, яких поліція мусіла аж силою розганяти.

ЮГОСЛАВІЯ ПІДОЗРЕНА О ІНТРИГАХ.

РИМ, червня. — Справа з ревізією урядовя югославянського посольства в Тирані та виїзд югославянського посла до Білгороду не потягнуть дальших консеквенцій. Ліга полагодить цей інцидент, в якім вина спадає головно на Югославію.

НЕПРИЄМНИЙ ВИПАДОК МІЛЮКОВА.

Відомий лідер кадетів російських передреволюційних часів і міністер закордонних справ при тимчасовому російському уряді кн. Львова, а тепер лідер республиканьско-демократичної ґрупи російської еміґрації в Парижі та редактор париських „Последніх Новостей" П. Н. Мілюков, приїхав до Риґи, щоби там прочитати два реферати на політичні теми. Дня 12. травня по викладі, в час перерви перед дискусією над рефератом вийшов зпосеред авдиторії молодий чоловік Адеркас на естраду і вдарив Мілюкова в лице. Чому це зробив, покищо не знати. Еміґрантська російська преса твердить, що Адеркаса намовили до того латвійські націоналісти. Молодця, що є латвійським громадянином і Німцем по національности, поліція арештувала. Мілюков після тої зневаги не зійшов зі сцени, але бажав далі проводити дискусію. Та до дискусії вже не дійшло. — Безпосередньо по цім пережив Мілюков другий немилий інцидент з Польщею. З Риґи він хотів завитати до Польщі, щоби й у Варшаві дати кілька викладів для російської еміґрації, але польський уряд відмовив йому візи на вїзд. Це саме зробив польський уряд і відносно професора Мякотина, славного зі своїх виступів у Празі та Парижі з рефератами про „украинский вопрос". Проф. Мякотин теж не дістав дозволу на вїзд до Польщі, де хотів виголосити свої виклади на ту саму тему, що в Празі та в Парижі. Так само обом професорам Мілюкову і Мякотину відмовила Польща візи на вїзд для участи в зїзді славянських істориків у Варшаві. Вся варшавська преса протестує проти такої поведінки уряду та приписує цей нетакт у відношенні до російських учених Голуфкові. З особливою енерґією атакує за це уряд „санації" вся права преса, що присвячує цій справі навіть передові статті.

ПОЛЬСЬКА „ЛАСКА".

Під натиском протестів Українців проти закона, який польщить українські школи, польський уряд дозволив, аби в українських публичних і приватних школах у внутрішному урядованню можна було вживати попри польську теж і української мови. Свідоцтва в тих школах, на бажання родичів, можуть видаватися в обох мовах.

Українські ґазети під Польшею, очевидно кромі виразно хрунівських, висміюють сей польський розпорядок, як удавання терпимости. Поляки вже знищили стільки українських шкіл, що се їх розпорядження виглядає на насмішку над недобитками українського шкільництва.

ДЛЯ КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1928 РІК.

Проситься українських лікарів, дентистів, адвокатів, учителів, бизнесменів, як купців, ріел-естейтменів, контракторів, та інших **професіоналістів і підприємців** в усіх містах Злучених Держав, подати свої адреси для поміщення в календарі У. Н. Союза на 1928 рік.

Також просимо подати, де є і як називаються українські **банки, будівляне - позичкові спілки, кооперативи, Народні Доми** й інші підприємства.

Також, де є **українсько-американські школи** з правом прилюдности.

І вкінці усі українські **культурні товариства й інституції** (як музичні школи, хори, театри) і **громадські установи** (клюби, товариства).

Просимо поспішитися з присилкою. Реченець до 30-го мая с. р.

Се в інтересі кождого громадянина і всіх українських установ в Америці, бо імена й адреси будуть подані поазбучно і будуть в руках 20,000 членів У. Н. Союза через цілий рік.

Адресувати:

„S V O B O D A"
Box 346
JERSEY CITY, N. J.
Видавництво У. Н. Союза.

ПОГОДА Є ТЕПЕР ГОЛОВНОЮ ПОТРЕБОЮ В КАНАДІ.

Погода є тепер головною потребою для фармерів і якщо не буде погоди, то многі дуже болючо потерплять. Весняні дощі сильно перешкодили сіянню, головно в Манітобі. Чим дальше на захід, відносини поправляються. Манітоба сильно потерпіла. Великі простори в Манітобі стоять під водою і про сіяння нема навіть думки. В Алберті опізнення сіяння зайшло тільки в деяких околицях. В Саскачевані є дуже велика ріжниця у відносинах. Декуди води спинили сіяння так само, як в Манітобі, декуди натомісць засіяно на 100 процент і вигляди на урожай є чудові. В околицях, де вдалося засіяти поле, вигляди на урожай є зовсім добрі. Є донесення, що декуди збіжжа сходить в три дні по засіянню. В Манітобі посівна площа зменшиться на яких 30 процент, Саскачеван засіє може на 20 процент менше, ніж сподівався, а Алберта засіє може й більше, ніж плянувала. Після донесень „Фрі Прес", сего року буде під пшеницею 17,859,417 акрів у трох провінціях Західної Канади, в порівнанню з 21,677,814 акрами, що були засіяні минувшого року.

ВИБОРЧА КАМПАНІЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

З огляду на се, що вибори до самоврядувальних установ відбудуться вже за кілька тижнів, в цілому краю помітне велике оживлення. Часописи переповнені поясненнями виборчого закона, появилося безліч брошур і летючок того самого змісту. Польська шовіністична преса трубить про небезпеку і про одноцілий український бльок і взиває до спільної акції ціле польське громадянство.

КАНАДА ПІШЛА СЛІДОМ ЗА БРИТАНІЄЮ.

В справі взаємин зі совітськими републиками Канада не дала на себе чекати, чи годиться з Великою Британією, чи ні. Скоро лише премієр Балдвин оповістив у Лондоні, що його правительство рішилося зірвати взаємини з совітами, канадійське правительство відбуло 25. травня своє засідання в Оттаві і, обговоривши справу, рішило зробити те саме. Торговельний договір між Канадою і совітськими републиками скансельовано і російська торговельна делеґація має забратися з Канади. Своє рішення оснувало канадійське правительство на заяві премієра Балдвина в британськім парляменті.

Оповіщуючи про скансельовання торговельного договору зі совітами, премієр Мекензі Кінґ підчеркнув, що се не означає заборони торговлі між обома державами. Торговля може провадитися дальше, тільки російські торговельні представники не будуть мати на-пів диплtоматичного становища, яке доси мали. Колиб російські торговельні представники захотіли остати в Канаді, як приватні люде, то ніхто їх не буде виганяти, однакож тоді вони підлягають усім тим законам, що й инші люде.

Рішення канадійського правительства, як виглядає, випровадило трохи з рівноваги голову совітської торговельної місії, Лонґіна Ґеруса, бо він безпроволочно сканцелював замовлення на 4,000 коней, яке кілька днів перед тим зробив через департамент рільництва.

УКРАЇНЕЦЬ У МУЗИЧНІМ КОНТЕСТІ В САСКАЧЕВАНІ.

Через послідних два тижні відбувався в провінції Саскачеван (Канада) найбільший музичний „Фестівал" в історії сеї провінції, на котрому брало участь величезне число контестантів. Перший тиждень „фестівал" відбувався в Ріджайні, де брали участь контестанти з полудневого Саскачевану. Другого тижня „фестівал" відбувався в Саскатуні, де брали участь контестанти з північного Саскачевану. В контесті брали участь численні хори, мішані, мужеські, жіночі, дівочі, діточі, банди, орхестри і ріжні солісти голосові та інструментальні.

В скрипкових солях кляси Ц (кляса грачів на скрипці, котрим низше 14 років віку) — брав участь Орест Стечишин з Йорктону, і сей молодий музика дістав найвисшу марку, як з контесту в Ріджайні, так і з контесту в Саскатуні. Суддя від музики сказав в своїй оцінці гри Ореста Стечишина, що він є дуже многонадійним музиком.

ЗИМА В КАРПАТАХ.

До „Діла" пишуть: В Дорі з 13. на 14. травня і 14 травня падав сніг і покрив Карпати аж до висоти 700 метрів. Сніг падав хвилями так густо, що світу божого не було видати. Рано дня 12. травня був мороз 2 степені Ц. нижче зера. Побоюються, що овочеві дерева в нижчих околицях Пруту не зародять зовсім.

ГІНДЕНБУРҐ ВИТАЄ ЛЕТУНІВ

ОБДАРОВУЄ ЇХ СВОЇМИ ФОТОҐРАФІЯМИ.

БЕРЛІН, 8. червня. — Президент Гінденбурґ приняв Чеймберлина і Левина на специяльній авдієнції. Амбасадор Шурман був перекладчиком.

Президент розпитував летунів про подробиці їх лету, висказав своє признанне за їх відвагу а прощаючися з ними обдарив їх своїми фотоґрафіями зі своїм підписом.

По тім відбувся парадний обід в американській амбасаді, на якім були канцлер Макс, папський нунцій та другі достойники.

Як переїзджали вулицями витали їх тисячі людей, а дівчата сипали квіти.

Чеймберлин приняв запрошенне від міста Відня і виїде тамтуди в неділю, вступаючи ще до Праги і Монахіюм. З Відня поверне до Берліна, де будуть ждали на летунів їх жінки, які вже в дорозі до Европи.

Німеччина хоче відставити летунів на своїм кораблі до Америки, але Чеймберлин заявив, що дуже можливо, що він пуститься в поворотну дорогу знова аеропляном з Лондону до Америки.

ЛЕТ НЕ БУВ ЛЕГКИЙ.

ЛЕТІЛИ З ПОПСУТИМ КОМПАСОМ НА ОСЛІП.

БЕРЛІН, 8. червня. — Чеймберлин розповідав про трудноші, з якими треба було їм боротися підчас лету. Вже на американській суші попсувся їм компас і вони зійшли з дороги, накладаючи дорогою і часом. На мори їхали підчас страшної мраки цілком на осліп і орієнтувалися після температури і ледяних гір. Підлітали часами на 20.000 стіп, або злітали цілком над саму воду, щоби вийти з мраки, але це не помагало. Втішилися доперва тоді, як побачили Мавретанію. Пізнавши корабель поглянули до часописи і після того, коли вона виїхала зорентувалися менше-більше, де вони знаходяться.

ЛИНДБЕРҐ ПРО ВОЗДУШНУ КОМУНІКАЦІЮ.

ЗА ЯКИХ 10 ЛІТ БУДЕМО МАТИ ПРАВИЛЬНУ ВОЗДУШНУ КОМУНІКАЦІЮ МІЖ АМЕРИКОЮ И ЕВРОПОЮ.

НА КОРАБЛИ МЕМФІС, 8. червня. — Линдберґ має добрий відпочинок, бо добре їсть і спить, а в вільних від того „заняття" хвилях роздумує над справою заведення правильної воздушної комунікації між Америкою й Европою. Він певний, що це цілком певно наступить за яких 5 до 10 літ. До сего треба буде ще деяких уліпшень. Аеропляни будуть мусіли бути кілька моторові, а на мори будуть мусіли бути побудовані що кілька сот миль пливаючі стації, до яких могли би заїзджати аеропляни в часах великих бур. Ті стації були би заразом готелями для пасажирів.

ТАКИ НЕ СКЛИЧУТЬ ПАРЛЯМЕНТУ.

НАСЕЛЕННЄ ЕСПАНІЇ ЗАДОВОЛЕНЕ З ТЕПЕРІШНОГО ПОЛОЖЕННЯ.

МАДРИД, 8. червня, — Еспанський диктатор Прімо де Рівера заповів, що скличе в вересни парлямент, який буде мав перевести зміну конституції. Кажуть, що король не дасть на це своєї згоди, бо він має право завісити конституцію, але не має права її змінити. А покликаний парлямент буде спеціяльно дібраний і не буде висловом загальної опінії. Такі зміни можуть викликати тільки розяренне. А того не треба, бо нарід в Еспанії тепер доволі задоволений з уряду. Податки наложено рівнож і на шляхту, а робітнича платня зросла дуже високо. На всякий случай в Еспанії тепер кращі часи, як були колинебудь. Нема отже причини каламутити спокій.

Всеж таки заходять в голову, що це за причина, що Прімо де Рівера так дуже настає на скликанне парляменту.

БУЛИ БИ ВИГРАЛИ ВІЙНУ БЕЗ УЧАСТИ АМЕРИКИ.

ЛОНДОН, 8. червня. — Полевий маршалок Ирл Гайґ, командант британських сил у Франції підчас світової війни, заявив, що ще досі не дають Британії належного місця в оцінці її сили та хоробрости британських жовнірів. Бо хибним було би думати, що алянти були би програли війну, колиб не була їм прийшла з помічю Америка. Англія була би ту війну виграла цілком певно, тільки в дещо пізнійшім часі. Англія не була спочатку готова до війни, а при кінці не мала вже потреби кидати всі свої величезні запаси в людях і матеріялі, бо прийшла Америка. Коли хто каже, що без участи Америки треба би було алянтам ту війну програти, то тим самим кидає пляму на хоробрість і геройство британських жовнірів, які самі не були би ніколи допустили до німецької побіди.

ПОЛЬЩА ЙДЕ НА УСТУПКИ.

ГОДИТЬСЯ НА УЧАСТЬ СОВІТСЬКОГО ДЕЛЕҐАТА ПРИ ДОХОДЖЕННЯХ В СПРАВІ ВБИЙСТВА ВОЙКОВА.

МОСКВА, 8. червня. — В Москві панує велике обуренне з приводу вбийства совітського посла Войкова, але те обуренне більш звернене проти Англії ніж Польщі. А це тому, що міністер заграничних справ Залескі заявив відразу свою згоду на це, щоби совітський делеґат міг бути при слідстві в справі вбийства. Польща дала на всі боки запевнення, що слідство буде ведене дуже точно і буде змагати до викриття ґрупи заговірників, якщо така істнує. По тій причині ненависть до Польщі хвилево ослабла, бо загально думають, що в тім атентаті мусить бути рука англійська.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАРШАВСЬКИЙ АТЕНТАТ

Замах російського монархіста на представника большевицького уряду перед польським урядом певно не викличе ніяких жалів серед українських людий. Не збудить ніякого жалю те, що Москалі взялися за чуби, аж кров потекла.

Всеж таки замах має в собі деякі цікаві сторони.

Усякий замах є доказом ненормальних відносин. Де нарід може висказати свобідно свій політичний погляд, де люди можуть свобідно говорити, писати, орґанізуватися, голосувати, там атентатів нема. Атентат виринає як політичне оруддя в тих краях, де нарід пробудився до свідомости своїх політичних прав, а політичні форми краю не дають сій новій свідомости вислову. Атентат є звичайним оруддем політичного протесту в Польщі, у фашистській Італії, диктаторській Еспанії. В справді демократичних краях атентати походять тільки від людий божевільних.

Росія займає й тут подекуди виїмкове становище. Колись у царській Росії атентати були звичайним явищем. Гинули чиновники, ґенерали, ґубернатори. Навіть один цар згинув від замаху. Нарід не міг інакше запротестувати проти гнету як тільки беззаконним способом. Царський уряд та вся консервативна частина російської суспільности не хотіли того розуміти. Замісць вважати кождий атентат пригадкою для себе, що пора вже попустити зі своїх привілеїв та дати народови ширші права, вони пятнували політичних убийників як найгірших злочинців, яких треба карати тяжче як найгірших уголовних. Всяка наука, яка була в тих атентатах, пропала безуспішно.

Народи Росії остаточно змели з лиця землі уряд, який не міг читати навіть кровавої лекції історії. Та на його місце прийшов новий, який душив далі свобідний вислів думки та всякі вільні прояви народної діяльности. І знова позбавлений свободи слова, думки й діяльности народ не має инчого вислову, як тільки атентат. Згинув колись від атентату цар Олекса II., а відтак посередно й Ленін.

Нарешті атентат на Войкова. Правда, не з рук представника народа, і не з рук людини, що беться за народну свободу, але з рук оборонця царського деспотизму. Мимо сього й у сьому случаю тяжко не винити за замах самої таки деспотичної системи большевизму: якби в Росії була яка-така свобода, то навіть монархісти моглиби піти зі своїми назадницькими думками перед народ та переконатися там наочно, що навіть темного кацапа на монархізм нині вже не зловиш.

Др. Кирило Трильовський.

„ДУМА ПРО МЕЛЕДИКТА ПЛОСКОЛОБА"

(Пояснення).

III.

Вплив Великої України на культурний розвій Сх. Галичини дається прослідити уже в трицятих роках минувшого століття, коли то так звана „руска трійця" — зложена з М. Шашкевича, Якова Головацького і І. Вагилевича видала в р. **1837** збірник **„Русалку Дністровую"**. Знаємо з одної поезії Шашкевича, звернено до Н. Устияновича, що був їм знаний альманах „Ластівка", виданий на В. Україні, — а пізнійше видано в Галичині новим накладом „Марусю" Основяненка, а потім і переклад „Тараса Бульби" Гоголя.

Та всього того було мало і аж поезії Т. Шевченка, передіставшись з Росії в Галичину (привіз їх львівський купець церковним уладдєм М. Димет зі Львова), зробили більше враження на студіюючу молодіж. В році **1862** починає виходити у Львові перша українсько-національна часопись **„Вечерниці"** (1862—1863), потім виходять знову **„Мета"** і **„Нива"** (1863—64).

Нарешті галицькі прихильники **Пантелеймона Куліша**, товариша Шевченка, основують в р. 1867 **„Правду"**, котра — серед ріжних перешкод і з перервами продержується аж до 1879 р. — В перших роках позіставала вона під переважаючим впливом Куліша — пізнійше — в другій половині 70-их років видавці „Правди" — так звані „народовці" розійшлися із ним.

Куліш часто змінював свої погляди — він то вихваляв давну козаччину, то знов — пізнійше пси вішав на козацтво та на Гайдамаків.

Навіть на Шевченка (вже мертвого) накинувся він, та назвав його „музу" (богиню поезії) „пяною".

Але в перших роках своєї діяльности в „Правді" він приніс багато користи власне через внесеннє чистого українського духа у ту нещасну Галилею, засічену та закапарену польськими та кацапофільськими впливами.

Галичина стягається на своє власне виданне творів Шевченка (в редакції Партицького), Українці — засновують товариство „Просвіту" (1868 р.) і розпочинають видавати приступні для народа поучаючі книжочки в народній мові, дарма, що етимольоґічним правописом. (Була се така „малоросійськая хитрость").

І москвофіл **Іван Наумович** (що перед 1848 роком носив був польську рогативку) видає рівнож популярні книжочки і часописи для народа. Видячи, що народ його не буде розуміти, коли би писав „висшим штилетом" — пише він їх досить чистою народною мовою з деякими лише обовязковими кацапськими додатками.

Як бачимо — то була се дуже подібна проява до тої, що й большевики, хотячи поширити свої ідеї між сільською масою на В. Україні, були примушені звертатись до неї українською мовою. Звідси і та преславна „українізація".

Видячи, що українські „народовці" роблять досить значні поступи при помочи „Просвіти", оснував і Наумович подібне товариство просвітне, хотя вже „твердого закала", і назвав його **„Обществомъ имени Михаила Качковского"**.

Звідкиж таке імя?
Той Качковський то був собі судовий радник в Самборі, великий дивак, але і великий, хотя й „твердий" — патріот.

Був він безженний, жалував собі ліпше зїсти або випити, а всі заощаджені гроші віддавав на народну справу — так як він її розумів. Мабуть, що й та „Зоря галицкая яко альбомъ" видана була Дідицьким 1862 р. за його гроші.

Багато давав він підмог бідній студіюючій молодежи, а коли не помиляюсь, то й **Іван Петришин**, що підписував себе **„Любомиром Селянським"**, учився якийсь час також на його кошт. .

(Іван Петришин — се наш галицький Ст. Руданський, дарма, що його твори, пороскидувані по ріжних „Зеркалах" та „Комарах" є молодшому поколінню незнані).

На старі літа захотів ще Качковський побачити на власні очи ту обожану собою Росію. Поїхав отже до Петербурга — але занедужав в недалекім Кронштадті і там 1873 р. помер.

Він записав значну суму на просвітні цілі — і Наумович заложив власне те товариство його імени — спекулюючи на той леґат. О скільки однак знаю — се товариство ніколи тих грошей не побачило.

Маючи дванацять літ, в р. **1876**, вступив і я до того товариства та дістав „членскую грамоту" з портретом Качковського та надписями в чотирох рогах: „Учися, молися, трезвися, трудися".

Мушу признатись, що три з тих зоповідий сповняю точно через ціле моє життє, хотя правду сказавши, то не та грамота так на мене сильно поділала...

„Общество" і „Просвіта" ріжнилися між собою лише щодо погляду своїх провідників на українську справу, а також дещо і щодо мови своїх видавництв. Впрочім одно і друге стояло за консервативними поглядами. „Народовців" боліло, що на святім Юрі у Львові резидували кацапи та держали в своїх руках такі інституції як „Народний Дім" та „Ставропіґію", з бурс котрих виходив усе новий кацапський нарибок.

Вони однак нічого проти того не мали, щоби на чолі нашої нації стояло рівнож високе гр. кат. духовенство, але прихильне до них.

Показалось то найліпше тоді, коли митрополитом став Сильвестер Сембратович, а потім ґраф Шептицький.

Світогляд **цілої** інтеліґентної галицької суспільности українського походження був в сімдесятих роках минувшого століття крайно клерикальний та недемократичний. Одні і другі, „тверді" і „мягкі" — наставляли селянинови руки до цілування! Та чиж і диво?

І тепер навіть, **пятьдесять літ** по виступі Франка і Павлика з їхніми поступовими провідними думками наше „інтеліґентне" жіноцтво — як се ствердив недавно др. Новодворський на жіночих зборах в Коломиї — дає ще себе селянам і селянкам цілувати по руках!

Однакож — чи не винувате тут і саме селянство?

Колиж приходиться характеризувати сімдесяті роки минувшого століття та пануючі тоді погляди і настрої — то треба ще зауважити ось що:

В Австрії панувала тоді так звана **ліберальна ера**.

На перший погляд виглядало, що старий австрійський абсолютизм зломаний. Але той абсолютизм був лиш задекований конституційними формами, а фактично він, репрезентований цісарем і його надворною клікою, панував як попередно.

Була вправді конституція, але так рада державна, як і сойми, ради громадські і навіть ради повітові (в краях, де істнували) — опирались на куріяльній виборчій системі. Усе жіноцтво і більшість робучого народа мужеського пола — були виключені від права голосовання.

При помочи курій мали власть в Австрії: дідичі, високе духовенство та богата буржуазія. Вже через се саме, а ще більше через виборчі надужиття — український народ був майже цілком виключений від впливу на державні справи.

До того ті, що виходили українськими послами — були звичайно високими духовними „канонікаміˮ або високими урядовцями, котрим демократичні способи були цілком чужими.

І як вони зіставали послами?

Отже у Львові повстало політичне товариство **„Русская Рада"**, обсаджене ріжними твердими канонікамн та кацапськими редакторами, тими самими, що мали в руках і „Народний Дом" і „Ставропигійський Інститут" і „Общество".

Приходять вибори—і „Русская Рада" — майже в послідній моменті телеґрафує до деканів на провінції, що „русским кандидатом" для дотичного повіту є — ось наприклад: о. крилошанин Павликов, чи о. крилошанин Юзичинський, чи господин совітник Михаїл Ковальський з Відня, чи о. декан Іван Озаркевич з Белелуї і т. ин.

Отці декани дають отже знати отцям парохам, а ті мають постаратись, щоби в дотичнім селі вибрано „їхніх людий" виборцями. — О. парох старається отже, щоби вибрано виборцями з села „його" людий, звичайно старших братів — но, і його самого.

Він відвозить їх потім до повітового міста до голосовання на посла, пильнуючи добре, щоби по дорозі чи в місті аґенти польського кандидата не викрали йому котрого з виборців зпід рук, не запоїли, не підплатили, не казали голосувати на „пана Мойсу" чи якого иншого шлягуна.

Надзвичайно мітко представив виборчі практики того рода пок. Лесь Мартович в своїм оповіданню **„Квіт на пятку"**, де оповідає він власне про приґоду такого „свідомого" виборця.

Коли би бодай вибрані в той спосіб посли використували як годиться свої мандати та справоздавчими вічами освідомлювали політично наш народ! В жаден спосіб! Переважна часть послів через цілий час сього посольства ані разу не ставала перед виборцями, а з права інтерпеляції майже не робила ужитку!

А до того — дивний був і той центральний „ліберальний", себ-то „вільнодумний" уряд у Відни!

В перших роках 70-их років вів він буцім-то так званий „культуркампф" з переважними впливами католицького духовенства. Але та боротьба була дуже половина і невистарчаюча, чого найкращим доказом є, що полишились без змін постанови цивільного закона про нероздільність католицьких, отже і греко-католицьких супружеств. Значить: розділ від стола і ложа можна перевести, та що з того, коли ні одна сторона не сміє заключити нового подружа, коли бодай одна з них підчас шлюбу була католицької (гр. кат.) віри!

І доси по більше як 50 роках годі тото в Австрії змінити, хотя повна розлука подружа є дозволена у всіх культурних державах.

Але австрійське католицьке духовенство опирається на темнім, опанованім ним селянстві — а маючи через се в парляменті більшість — де допускає й доси до тої реформи.

Такі-ж реакційні постанови бачимо на полі робітничого законодавства — а мов огню боялись „ліберальні" міністри 70-их років всякого „соціялізму"! Австрія взагалі підбігала у всім за Німеччиною, а та збиралася власне під проводом міністра Бісмарка до введення протисоціялістичних законів виїмкових, що остаточно йому в р. 1878 й повелося.

Всяке надужиття, всяке перекручення законних постанов — всьо то було в Австрії дозволене — коли розходилося о соціялістів.

Коли іменно Німеччина в почуттю зівяного німецького пошановання закона — змінила — хотячи здержати поширення соціялізму — обовязуючі закони і установила нові, реакційні — то Австрія давала собі раду в инший спосіб: вона ломила і надуживала обовязуючі закони. — Зосібна — така тактика була дуже легка до переведення в Галичині, де судді Поляки, виховані в шляхоцькім дусі — і так не мали ніякого пошановання для законів.

Всі ті процеси політичні, переведені проти Франка і Павлика в сімдесятих і з початком вісімдесятих років, се всьо лиш велике пасмо нечуваних надужить і ломань закона! Їх засуджувано головно за **„тайне соціялістичне товариство"** — а такого товариства ніколи не було, але суди сам факт переписки їх з Драгомановим та иншими однодумцями — вже уважали за доказ істновання тайного товариства!

Але найсумнійшою проявою у тій цілій трагедії було се, що власне свої люди, земляки, найбільше звертали увагу властий на небезпеку, яка грозить „суспільному порядкови" від молодих соціялістів.

Зробило се іменно москвофільське „Слово" і та денунціяція викликала власне написанне „Думи про Маледикта Плосколоба", котру Франко підписав псевдонімом „Джеджалик", та видав в першій половині 1877 року маленькою книжочкою квадратового майже формату, загорненою в ясно-рожеву обгортку.

Була вона друкована так званою „Драгоманівкою", а радше — сербським правописом. На звук „г" приймав він латинське „g", а на звук „й" — також латинське „j".

Вже тим своїм зверхним виглядом била та „Дума" пресвітлу тодішну Рутенію прямо по головці.

Я запізнався з тою книжечкою таки зараз у вересни 1877 р. і то при дуже сумній нагоді. Іменно моя мати виїхала була тоді до Львова на краеву виставу, а зайшовши до свояків — упала підчас підвечірку нежива.

Приїхавши з моїм батьком з Ожидова до Львова на похорон, я й дістав від одного зі свояків ту славну тоді „Думу" в подарунку.

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(22)

— Так і не так. Все було так, що вовків проти себе викликувала з ліса сама Польща своєю невдячністю. Коли річи посполитій були потрібні шаблі, коли за свою Польщу шляхта не хотіла проливати крови, тоді козакови обіцювано золоті гори. Козаки вірили і за ту Польщу клали свої буйні голови. Колиж своєю кровю вже спасли Польщу, Польща не то, що не давала приреченої заплати, але ще відбирала се, що козаки вже здавна мали. Ясновельможний чейже знають, як над козаками знущається річию посполитою поставлений над ними комісар Шемберґ. Се добром не пахне. Наша старшина робить, що може, щоби не допустити до бунту кривджених. Але збанок тільки до часу воду носить.

— Я Шемберґа не похваляю і надіюся скрутити йому вязи. Але чи власна старшина козаків утихомирює невдоволених, сумніваюся. До мене доходять вісти, що деякі доливають оливи до огню.

— Робимо, що можемо, заливаючи грань водою.

— Сумніваюся, чи такі неспокійні духи, як примiром ти, заливають огонь водою. Я маю докази, що й між полишеними Польщею козацькими старшинами дух, бунт не втихомирився.

— Як ясновельможний гадають, що то я той розносщик олжи, то хиба хтось воює проти мене наклепами. Я маю таких приятелів. Перший такий мій приятель, то підстароста Чаплінські.

— Чаплінські в Чигирині, а я маю вісти зі шляху Львів-Броди. Хто збунтував села, так що моя рота троха з голоду не вигибла?

— Не старшина зробив се. Зробив малий, маленький чура. Цілком певно не скажу, що то він. Я тільки так вгадую. Від мене втік мій чура. Втікаючи, мабуть по дорозі перестерігав кожде село, що йде коронне військо. Я про се вже й ротмістрови сказав.

— Не втік він від тебе... висланий тобою?

— Прошу ясновельможного! Чи я, вже такий старий; я, що маю важнійші річи на моїй голові... будьби такий дурний пхати пальці між двері?

— Я хотів би того чуру дістати в мої руки.

— Як він буде такий дурний, що влізе в мої руки, пришлю його ясновельможному. Як не його самого, то голову того вітрогона.

— Але ти волів би прислати мені голову комісаря Шемберґа? Скажи щиро, чи не так.

— Що правда, то не гріх, прошу ясновельможного. Я дуже радо зробив би се, бо такі як він, готові перебити і знівечити всі королівські пляни. Через таких, як той Шемберґ, не потягнеш цілої маси козацтва проливати кров за Польщу.

— Вертаймо до королівських плянів. Король пише мені тільки головне. Додає, що решту ти розкажеш мені. Сідай і розказуй.

Хмельницький сів і став розказувати. Переповів усі свої тридневні розмови з королем.

— Ти мусів би покрутитися по Запорожу, — Конецпольскі промовив, коли Хмельницький скінчив. — Перше всего треба би виміркувати, який дух між запорожськими шибайголовами і яка їх сила.

— Дух все воєнний,— Хмельницький відповів. — Як на Запорожу, так і на волости. Коби тільки не було такого огірчення проти накиненої реєстровим козакам старшини з Ляхів, та коби пани не тисли так тих козаків, котрі не є в королівській службі і котрих не вписано в козачий реєстр.

— Про се подумаємо пізнійше. Тепер ти тільки виміркуй, чи по заспокоєнню бажань козаків можна би їх ужити до великої війни з Кримом.

— Треба би насамперед побалакати з деякими старшинами.

— Але обережно, щоби не доміркувалися, відки той воєнний вітер віє. Шляхта не хоче війни, бо вона нелицарська. Як би шляхта пронюхала, що то король пре до війни, скинула би його.

— Я в моїм власнім інтересі мушу бути обережний. Як би наша робота за скоро виявилася, то на короля тільки троха нагримають в соймі, але король лишиться королем. Зі мною ні троха не панькалисьби. Я втратив би не лиш сотництво, але й голову. Чи у Львові і у Варшаві не стинали таких, що проти волі польської шляхти воювали з Турками? Я не дуже палюся до того, щоби на львівськім рицку за головою Підкови покотилася голова батька моїх дітий!

— Що ти обережний, знаю, Знаю, що й по пяному нічого не вищебечеш. Як би не те, то я з тобою про такі річи не балакав би. І король не впустив би тебе до себе... Їдь до Чигирина і дожидай приказів. Сумніваюся, чи вже сего літа тобі треба буде їхати на Запороже. Діла ще не зайшли так далеко, щоби вже тепер яснійше балакати з козаками. І гроший ще нема. Без гроший і козак не вдіє нічого.

Хмельницький вийшов від Конецпольського і ще тої самої днини поїхав далі. Виїхавши з Бродів, пересівся на віз. Його кінь, неприсилений, сам біг коло воза.

— Сідайте тут, біля мене, — промовив до сотника візник, — бо мушу вам дещо сказати і дещо показати.

Хмельницький присівся до візника.

— Возьміть, пане сотнику, віжки тай пугу, бо я буду роззуватися. Мушу мати вільні руки.

Коли руки вже були вільні, Гринь перекинув праву ногу через ліве коліно і став стягати чобіт.

— Там є почта, — сказав роззувшися і розгортаючи онучку. — Вже є. Сего листа дав мені ротмістр, щоби я його потай вас передав підстарості Чаплінському. За се ротмістр дав мені цілого злотого.

Гринь подав Хмельницькому вопючого потом ніг листа. Хмельницький розпечатав його і став читати. По вступних поздоровленнях і поклонах ротмістр писав:

„Ви писали мені, щоби я провідав та звістив вас, куди сотник Богдан Хмельницький їздив, до кого заходив, хто у него бував, з ким він і про що балакав. На жаль, про все те я не годен вам нічо написати. Хиба те, що він був у Львові і в Бродах у нашого гетьмана. Куди він впрочім товкся, з ким балакав і про що, ніхто не міг мені нічого сказати. Сего не знає і його челядь: ні чура, ні візник. Візник безпечно не знає нічого, бо то туман. Може знає дещо чура, але держить язик за зубами. Ліпше пішло мені у гетьмана. Гетьманови я набрехав, що Хмельницький розсилає свою челядь між хлопів, щоби їх бунтувати проти Польщі і проти самого гетьмана. Гетьман вже свято вірить, що Хмельницький бунтівник. Я також дуже зручно піддав гетьманови гадку, що Суботів є призначений для кождочасного чигиринського підстаршини, бо колишній староста дав був ті ґрунта підстарості Михайлови Хмельницькому. Напишіть мені, якими то новими вигадками троюдити гетьмана проти Хмельницького. Не забудьде, що як при моїй помочи Суботів опиниться у Ваших руках, то я дістану від Вас тисячу злотих".

По кінцевих желаннях і поклонах був підпис ротмістра.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ПРИЗБИРАТИ ГРОШИ НА СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

Вичитав я в Свободі заклик Комітету Сиротинця до членів та відділів, а в ньому просьбу, щоби вони подавали проекти про те, як збирати гроші на будуванне як найскорше нашого сиротинця й притулковища для старих членів.

Прочитавши сей відклик, я постановив написати плян, який прийшов мені до голови. Чи комітет та члени признають сей плян добрим, се вже їх діло, а моє діло подати отверто те, що я вважаю на свою думку добрим пляном.

Я саме думаю, що можнаби зібрати гарну суму при помочи виграшки. Можнаби закупити якусь річ, вибити тикети, які можнаби продавати по невеликій сумі, а відтак витягнути льос та віддати річ тому, що виграв. З розпродажі льосів лишиться в нас більше, як коштувала річ, і сі гроші звернути на будову Сиротинця.

Для приміру подам, що можна купити автомобіль. Я знаю вже кілька таких примірів, де таке робили. Скажім, що автомобіль буде коштувати 500 долярів. Виробити на се тикетів по 1 долярови або по 50 центів, розіслати по відділах, відділи продадуть, члени роскуплять, а Комітет збере поважну суму гроша.

Чи можливо се зробити, се вже голова Комітету в сьому. Я піддаю його під увагу Комітету, уряду й членів. Се певно не одинокий спосіб, але він може бути одним зі способів, при помочи котрих ми добудемо потрібну для нас суму гроший.

Йосиф Підлуський,
член 59. від. УНС., Бриджпорт, Конн.

ДЕЩО ПРО ОРГАНІЗОВАННЄ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗА.

Я думаю, що богато цікавого моглиби росказати наші члени, якби так кождий росповів про те, як се його організували до У. Н. Союза. З того ми навчилибися, як до других людий підходити. З того ми пізналиби, які похибки другі робили супроти нас та яких ми не повинні робити супроти других. При тій нагоді богато других цікавих річий зі життя вилиловиби для пожитку нашого й других членів.

Тому я й зібрався росповісти про те, як се я став членом У. Н. Союза.

Про нашу дорогу організацію Союз довідався я зараз по тім, як я приїхав до Америки. Ця жаль, не судилося мені відразу стати її членом. Працював я між самими Поляками, котрі й намовляли мене до своїх асекураційних організацій. Я подивляв їх, як вони завзято се робили: якби наші так вперто організували наших людий, як Поляки, то певно мало булоби наших людий незорганізованих.

Намовляли вони, тягнули мене просьбою й грозьбою, але серце мені все говорило: Ви, Поляки, любіть своє, а я, як буду належати, то буду належати до свого.

Аж в 1913. році дістав я справдішну нагоду приступити до Союза. Жена моя написала була до тіточного брата до Вудгейвена, в стейті Ню Йорк, щоби він приїхав до нас, до Рочестер. Він приїхав. Він уже був членом Союза і зараз питав мене, чи я є в Союзі. Відповідаю, що ні. Він тоді давай мене картати: „О, то ви не добрий Українець. Я й самотний і римо-католик, і я вже довший час у Союзі".

Далі він став оповідати таке: „Чи знаєте, що в нас один стояв у Союзі і виступив, кажучи: Що я на панів буду платити? Так сказав, а до 6 неділь по виступленню автомобіль забив його. Лишив жінку й двоє дітий без цента".

Нарешті він мені заявив отверто: „Як ви не вступите до Союза, то ви не є моїм швагром, а я не є вашим".

Я йому пояснив, що я хочу вступити, але тільки обставини якось так складалися, що я ще не вступив. Тої се він узяв від мене слово чести, що я приступлю.

Я слова даного додержав. Якже мені було не вступити, коли чую тут нераз, як він, вернувши з роботи, перше питає: „Сестричко, а є Свобода?" Страх, як він любив читати орган Союза, і як він ним дорожив.

На жаль, не мав він доброї роботи в Рочестері, та вернув у Вудгейвен. В якийсь час опісля вертаю я домів з роботи, — а я вже був тоді членом, — і чую, в дома плач не до описання. Вбігаю в хату, питаюся, що сталося. Відповідають мені, що прийшла телеграма, що брат Михайло Косола помер. Поїхав я у Вудгейвен і там скоро зложив кости на вічний спокій. Молодий ще був чоловік, всего 21 чи 22 роки життя. Хто бувби сподівався такого?

Плакали за ним усі, хто його знав. Всі говорили: Земля Йому пером, бо всім ім стояли в памяти щирі слова заклику, якими він загрівав їх ставати в члени Союза. Минули роки від його смерти, а ще люди згадували його щиру працю в Вудгейвені й Рочестері для добра Союза. Була ся память великою наукою для мене, бо бачив я, що серед нашого народа щира праця не пропадає.

При сій нагоді, пишучи вже про покійного Михайла Косолу, я хочу згадати, що секретарем у відділі 200., до якого я належав, був тоді чоловік римо-католицької церкви. Я немало був здивований чесною працею сего секретаря для української організації. На жаль, він виїхав до старого краю й там лишився. В відділі остав його брат, який теж щиро працював для товариства. На нещастє, один раз він просив товариство, щоби його звільнили від одного обовязку. Члени не хотіли, бо то нібито таке звільненнє пошкодить карности в товаристві. Він обовязку не сповнив, заплатив за се кару, а мимо сього працює далі щиро для товариства.

При тій нагоді приходить мені на память ще один случай, в якому наш член, теж римокатолик, дав добру відповідь одному Полякови за те, що Польща грабила українські землі. Навіть делегатом на одну конвенцію Союза був один римо-католик, бо таку собі пошану у членів заслужив своєю працею для організації.

Сі річи я згадую не тому, щоби я мав приятелів межи ними, але тому, щоби звернути увагу нашим членам, що щирим Українцем і добрим членом нашої організації може бути й людина, яка належить до римокатолицької церкви. Злого чоловіка пізнається по злих ділах. Доброго — по добрих. Про добрих треба добре говорити, про злих зле. Людина тому не винувата, що серце тягне до церкви, в якій її виховали. Людина може належати до хочби якої церкви, а бути добрим або злим чоловіком. Добрий чоловік се чоловік, що хоче робити другим людям добро, хоче їх збирати до організації, помагати їм. Зла людина, як сей бодяк, що росізся на межи: кожна його оминає, істи не може, а пастух нераз на нього невважно сяде та поколеться. Добра людина буде, а зла руйнує. Руйнувати лекше, а будувати тяжче, і добрий чоловік усе береться до тяжкої роботи. Але доброго люди памятають, добрим словом згадують, а злого, як того бодяка на межи, оминають і проклинають.

Н. Костів,
Озовн Парк, Н. Й.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗВІТ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
за місяць квітень 1927 року.

Від.	Члени	Каса від.	Разом	Від.	Члени	Каса від.	Разом
8	24.00	—	24.00	152	49.50	25.00	74.50
65	10.00	—	10.00	160	2.00	—	2.00
69	28.00	—	28.00	177	9.00	—	9.00
77	38.00	—	38.00	181	27.00	—	27.00
91	10.00	—	10.00	200	3.00	—	3.00
94	91.50	—	91.50	247	4.00	—	4.00
98	8.00	—	8.00	271	4.00	—	4.00
116	5.00	—	5.00	294	21.50	—	21.50
136	18.25	—	18.25				
142	35.00	—	35.00		387.25	25.00	412.25

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ
Укр. Нар. Союза поза членів і відділи У. Н. Союза
за місяць квітень 1927 року.

Фалансбі, В. Ва.

Банах Іван $2.00

Честер, Па.

Гром. Совінський Іван прислав на Сиротинець-Захист У. Н. Союза жертву від Тов. „Січ", сотня Петра Сагайдачного. Сю жертву заколядували гр. Матвійська Катерина і Либішак Марія між українським громадянством в Честер, Па., підчас коляди .. 25.00

Разом $27.25

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ ЖЕРТВ
на Сиротинець-Захист Українського Народного Союза
по конець квітня 1927 року.

Члени У. Н. Союза зложили в квітни 1927 р. .... $ 387.25
Відділи У. Н. Союза зі своїх кас жертвували в квітни 25.00
Жертви поза відділи і члени У. Н. С. і підприємства 27.25

В місяцю квітни 1927 р. вплинуло жертв разом .... $ 440.00
По конець марта 1927 р. проголошено жертв на суму 15,674.93

По конець квітня 1927 р. зложено жертв на суму ... $16,114.93
До сеї суми належить додати деклярованих з каси У. Н. Союза ухвала річного засідання) з фонду запомогового 10,000.00

По конець квітня 1927 р. загальна сума жертв є $26,114.93

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
за місяць квітень 1927 року.

ВІДДІЛ 8.

Товариство Подільська Січ в Йонкерс, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.
Дісланo від членів $24.00

Разом $24.00

Богдан Микола $1.00
Мандзій Василь 1.00
Маковійчук Яків 1.00
Голіят Василь 1.00
Олещук Йосиф 1.00
Сокирка Іван 1.00
Федьків Михайло 1.00
Шпиковський Никола 1.00
Хицяк Антін 1.00
Скорбач Григорій 1.00
Песик Іван 1.00
Білий Григорій 1.00
Сенко Стефан 1.00
Доскоч Іван 1.00
Кривий Александер 1.00
Гарматюк Петро 1.00
Дучинський Мих. 1.00
Макар Юрій 1.00
Голуб Михайло 1.00
Чолій Никола 1.00
Фатюк Михайло 1.00
Стемберський Михайло .. 1.00
Лесняк Іван 1.00
Віржховський Гнат 1.00
Лифкевич Леон 1.00
Плескун Олекса 1.00
Мартинів Йосиф 2.00

ВІДДІЛ 65.

Бр. св. Володимира в Елізабет, Н. Дж.

Жертва з каси відділу... $ ——
Жертви від части членів проголошено.
Дісланo від членів 10.00

Разом $10.00

Ткач Йосиф $5.00
Клюс Олена 5.00

ВІДДІЛ 69.

Тов. Зоря в Ню Йорк, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.
Дісланo від членів $28.00

Разом $28.00

Сулима Николай $1.00
Гаврис Павло 2.00
Жимський Ігнац 1.00
Забавчук Йосиф 1.00
Куликович Іван 1.00
Назаревич Стефан 1.00
Бобецький Іван 2.00
Єдинак Іван 1.00
Бончук Николай 2.00
Шевчук Стефан 2.00
Боднар Матвій 5.00
Фатюк Григорій 1.00
Забавчук Николай 1.00
Ликтей Михайло 1.00
Дмитрів Іван 2.00

ВІДДІЛ 77.

Бр. св. Стефана в Йорквіл, Огайо.

Жертва з каси відділу ..$ ——
Жертви від части членів проголошено.
Дісланo від членів 38.00

Разом $38.00

Букса Іван $1.00
Цвік Григорій 1.00
Фільц Теодор 1.00
Гавриш Семен 1.00
Гавриш Василь 1.00
Головід Петро 1.00
Гутник Петро 1.00
Юсевич Йосиф 1.00
Юцейко Василь 1.00
Йоган Михайло 1.00
Кабан Семен 1.00
Кабан Василь 1.00
Маличівський Стефан ... 1.00
Мартиняк Стефан 1.00
Мурин Михайло 1.00
Миську Іван 1.00
Миську Олекса 1.00
Ривач Данько 1.00
Телевяк Стефан 1.00
Українець Гнат 1.00
Волошин Андрій 1.00
Номіцький Іван 1.00
Зарічний Никола 1.00
Зарічна Анеля 1.00
Заць Йосиф 1.00
Бастшик Іван 1.00
Пясек Йосиф 1.00
Нодань Теодор 1.00
Федаш Петро 1.00
Яремцьо Евстахій 1.00
Юневич Йосиф 1.00
Костел Яків 1.00
Миську Семен 1.00
Миську Антін 1.00
Мотичак Михайло 1.00
Новаковський Василь ... 1.00
Станько Іван 1.00

ВІДДІЛ 91.

Бр. св. Володимира в Мікіс Ракс, Па.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.
Дісланo від членів $10.00

Разом $10.00

Беньо Іван $1.00
Беньо Ева 1.00
Ковальчук Николай 1.00
Кремінь Олена 1.00
Лишак Параскевія 1.00
Паньчак Николай 1.00
Паньчак Петро 1.00
Паньчак Павло 1.00
Лазовська Параска 1.00
Левицький Віктор 1.00

(Дальше буде).

При всякій нагоді складаймо жертви на Сиротинець-Захист Українського Народного Союза.

З українського життя в Америці.

БРУКЛИН, Н. Й.

Величавий похід і впровадженне Братств і Товариств до до Народного Дому.

Се не сон і не уява. Се збудився Бруклин до нового життя. Таке вражіннє мусів відністи кождий, що приглядався дня 30. мая на Декорейшен Дей величавому походови, який влаштовано заходом Українського Народного Дому.

Чужинці очам своїм не вірили, що Українці в Бруклині здібні до такої величавої маніфестації, яку побачили дня 30. мая.

Українські доми були прикрашені американськими і українськими прапорами, в той сам спосіб прикрашено рівною недавно набуту народну твердиню — Український Народний Дім, який в той день приймав в свою хату місцеві українські братства і товариства.

Від вчасного ранку сходилися до Народного Дому місцеві Українці, прийшла і рідні шкільна дітвора з учителем Гринчуком, а коло 10-ої год. прибули з Ню Йорку в сільових однострoях Січ ім. Б. Хмельницького і Січ Чорноморська. Проводив ними отаман Гриник. О год. 12.30 відограла банда українській і американський гимни і похід рушив. На переді йшов председатель Рідної Хати гром. Малик і директор Народного Дому Іван Маєр. Далі йшли нюйорські Січі, Укр. Дем. Клюб з С. Заблоцьким на чолі, а далі шкільні діти з прапорчиками і члени Рідної Хати з председателем В. Ніздротом. По дорозі прилучилися: бр. Пресв. Тройці з предс. І. Балком, тов. ім. Б. Хмельницького з І. Кравчуком яко предс., Запорожська Січ, тов. ім. Т. Шевченка, бр. Пресв. Богородиці.

Дві банди грали підчас походу, який ішов вулицями, вернувши потім назад до Народного Дому, де його розвязано по відогранню амер. гимну.

О год. 3. по пол. розпочався в гарно прибраній галі величавий концерт з дуже добірною і великою програмою. Свято відчинив гром. Григорій Бардак, витаючи численних гостей палкими словами, взиваючи всіх до єдности в боротьбі за наш національний ідеал. Вступне слово виголосив гр. І. Малик. Бесідник представив всі труди, які треба було переборoти, щоби мати в Бруклині свою Рідну хату. Він вияснив рівнож значіннє Народних Домів та віддаючи Рідну Хату до ужитку широкому громадянству, яке саме перебрало той дім в своє посіданнє, роблячи його осідком своїх братств і товариств.

Мішаний хор під умілою орудою дірігента п. В. Савицького відспівав декілька пісень, а між иншим і такі трудні річи як: Ой зійшла зоря Леонтовича і Ченчика Кошиця. Українська банда відограла вязанку українських пісень, а навіть і таку тяжку річ як овертуру з „Цирулика Севільського" Россінього.

Бруклин може дійсно похвалитися гарно вишколеним хором і добрoю бандою.

Пяно-сольо п. Герман, деклямація п. А. Арнольд і В. Малика випали вдоволяючо, тільки п. Арнольд дістала дещо треми.

Козацький танець випав чудово і танцюристи мусіли його повторити. Рівнож складно танцювала і маленька К. Маєр.

До піднесення артистичного урівеня концерту причинився богато прекрасний спів відомого співака і поета п. Василя Боброва, який виголосив ще кромі співу декілька монольогів, якими на добре розсмішив публику.

Др. Л. Мишуга виголосив принагідну промову, в якій підніс, що Народні Доми в Америці являються сьогодня одинокою українською трибуною, звідки можемо говорити сміло і отверто про те, що в нас на серцю.

Бесідник згадав про американське свято Прикрашування Гробів та підніс той пієтизм, з яким відносяться Американці до померших своїх славних людей, особливо тих, що боролися за американську свободу. До цего навязав др. Мишуга згадку про гроби наших героїв, на яких хреси поломані, з яких навіть Ляхи тіла повикидали, про яких нема кому подбати. І не тільки нема кому подбати про гроби, але і про ту славну традицію, що нам залишили наші славні герої, що вже в могилах. Бо ще не зогнили кости наших героїв, ще свіжі в нашій памяти їх геройські подвиги і їх боротьба за визволенне нашого народа, а вже тепер маємо таких, що зневажають память тих героїв. Бо коли ми накладаємо з ворогами, коли гасимо народного духа, коли захвалюємо польсько-римський конкордат — чи це не удар в нашу геройську традицію? Чи в той спосіб прикрашуємо гроби своїх героїв? Ні.

Гроби наших героїв можемо прикрасити тільки вірністю тим ідеалам, в обороні яких лягли спочити наші герої.

На концерті і підчас походу було богато Українців з сусідних місцевостей. По концерті була весела забава і товарискі гутірки. На лицях всіх сіяла радість з приводу того, що прецінь таки бруклинські Українці дійняли свого і набули свою рідну хату.

Г. Б.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 65, повідомляє, що піврічний мітінг відбудесь о 1-ій годині попол. в неділю, дня 12-го червня, в гали шкільній. До вирішення є важні справи, як: участь братства в поході при посвяченню Укр. Нар. Дому, справозданнє контрольної комісії і інші. Не явившийся член заплатить кару після статута. — Яків Красновський, предс.; Василь Левчик, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкинь, що мітінг відбудеться дня 11. червня, в суботу, о години 7-ій вечер., в гали церковній, 303 Гудсон Еве. Проситься членкинь явитись на означений час, бо є важні справи до полагодженняЯ. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені. — П. Росоловська, предс.; К. Олексин, секр.

ҐРІНПОЙНТ, БРУКЛИН, Н. Й. Укр. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться дня 12. червня, о год. 6-ій вечером в Словенській гали, 327 Leonard St. Кождий член обовязаний прийти і виповнити вкладку до Тов. і У. Н. Союза. Будемо принимати нових членів без вступного. Також буде вибір нового уряду. — М. Федас, предс.; В. Сенишин, секр.

БОСТОН, МАСС. Дружина кн. Данила, від. 238, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 12. червня, в гали церковній під ч. 136 Arlington St., зараз по Службі Божій6. Ті члени, котрі зістали суспендовані минувшого місяця за неплаченне місячних вкладок, нехай прийдуть і вирівнають свої вкладки місячні. — Ілія Чопек, предс.; Йосиф Панас, кас.; Петро Музика, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Жіноче Тов. „Згода", від. 358, повідомляє своїх членкинь, що місячний мітінг відбудеться дня 12. червня, о 3-ій под. пополудни, в гали У. Н. Дому при Вест 14-ій ул. Обовязком кождої членкині є на сей мітінг прибути. — Б. Гричковська, рек. секретарка.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів тов. „Згода", від. 294, що збори відбудуться в неділю, дня 12-го червня, в церковній гали на Grand St., о годині 4-ій пополудни. Спізнившіся члени на сі збори будуть платити 25 ц. кари так, як би зовсім на зборах не були. Члени котрі не платять своїх вкладок точно, наражуються на суспендацію. — Стефан Баюс, секр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. Тов Запорожська Січ від, 385, повідомляє, що піврічний мітінг відбудеться о год. 7.30 вечером, в середу, дня 15. червня, в гали У. Д. Просвіти, 700 Jackson St. N. E. Є важні справи до полагодження; будеться принимати нових членів без вступного, тому обовязко мчленів е постаратися привести нових кандидатів. — Мих. Канюк, предс.; Йосиф Греськів, секр.

БРОНКС, Н. Й. Подається до відома усім членам Т-ва Любов, від. 298, що чергові місячні збори відбудуться в суботу, дня 11-го червня, о год. 8-ій вечером, в салі під ч. 1130 бв,6 вечером, в салі Булевард Полейс, 1130 Савтерн Булевард, Бронкс. Проситься усіх членів прибути на збори і на час. — А. Одайський, секр.

БЕЗГОЛОВЯ.

Зразковий приклад безголовя, яке панує по радянських установах на Україні, подає „Пролетар" з 3. травня ц. р. у свойому „малому фейлетоні". Явище цілком нормальне.

Наприклад таке:

Ви кустар (ремісник, що веде домашній промисл), одинак, член спілки кустарів.

Подаєте фінансовому інспекторові 28. району м. Харкова заяву. Ну, приміром, про те, щоб вам повернули 18 карб. за вибраний патент. Гроші ви вимагаєте на законній підставі. Заяву вашу приняли 12. січня цього 1927 року, видали вам квитка про одержання за № 113 і сказали те, що взагалі в таких випадках говорять:

— Зайдіть за два тижні.

Минає два тижні. Ви йдете знову до фінінспектора. Вам знову кажуть:

— Зайдіть за кілька день, справу відіслано до Окрфінвідділу.

Заходите ви за місяць і питаєте:

— Ну, як?

— А вам говорять:

— Не турбуйтеся, громадянине, як тільки справа прийде з Окрфінвідділу, то ми вас повідомимо...

Харашо.

Чекаєте ви на те повідомлення ще два з половиною місяці і нарешті йдете самі до Окрфінвідділу — дізнатися в чому-ж річ.

Вам, звичайно, в фінвідділі говорять, що така справа до них не надходила.

Гаразд.

Ідете ви знову до 28. фінрайону.

Говорите.

Відповідають:

— І який несознательний народ! На дверях ясно українською мовою написано: „прием посетителей по понедельникам и пятницам", а сьогодня субота.

Приходите ви знову (в шостий раз) вже в понеділок 28. березня.

Кажуть: — заждіть трохи, зараз прийде особа женського пола, що такими справами орудує, вона справку — моментально! О, вона могіть!

Приходить, нарешті, особа, дістає папку з папірцями, відкриває її і урочисто витягає... вашу заяву від 12. січня.

Лежала ваша заява спокійно два і пів місяці, нікуди її не посилали, нічого з тією заявою не робили.

Ви обуряєтесь, а фінінспектор спокійно заявляє:

— „Заявленіе подано не по принадлежності, немедленно отправьте в 29. район".

Дають вам довідку, що справу „відправлено до 29. району" і ви йдете до дому.

. . . .

Цілком, як бачите, нормально і в редакції абсолютно ніхто не зрозумів кустаря С., що обурився на таку тяганину і пише скаргу до редакції і признатися, ще й досі не розуміємо, чого обурився тов. С. Все нормально.

От, якби він написав, що подав заяву, а його за пять хвилин задовольнили — ото булоб дивно, ото булоб ненормально. А що тягнули два і пів місяці, а потім сказали — „не по прінадлежності", — це не новина.

І поради ніякої ми вам, товаришу С., дати не можемо, бо це стосується комісії для боротьби з тяганиною.

(„Пролетар"). — Вас. Ч.

ЧОМУ МИ МЕРЗНЕМО.

На дворі холодно, а в кімнаті також. Печ іще не огріта. Коли добре напалилося, чути на хаті тепло — 25 степенів Цельзія. Чомуж там передше було холодно, а тепер тепло? Дуже легка відповідь: Тому, що було зимно на хаті, то й нам було зимно. Колиж хата огрілася, то і нам було тепло. **А в дійсности воно не так. Бо колиб ми термометром змірили теплоту нашого тіла, ми перевонались би, що теплота тіла в обох випадках такасама, а саме около 37 степенів Цельзія. Колиж змірити теплоту горячкуючої, хорої людини, що жалується, що не може огрітися і з зимна аж зубами дзвонить — то теплота його тіла виносить 40 степенів Цельзія, отже три степені понад нормальну теплоту. Иниший чоловік напився багато вина і жалівся, що йому дуже горячо. Колиж змірили його теплоту, вона виносила лише 36 степенів Цельзія.** Відкіляж ці суперечности? Д-р Г. Деккер пояснює це так: Погляньмо на чоловіка при холодному вереї в купелевім заведенні. Він ходить довший час роздягнений під голим небом. Шкіра його поблідне, виступає „гусяча шкіра", зачинає дрижати, дзвонить зубами. Скоро надягає теплий одяг і ворушиться. Чому він дріжить? **Кождий людський орган витворює тепло, коли є діяльний, коли працює. Працюючі мязи то головне джерело теплоти нашого тіла, тимбільше, що мязи займають майже половину нашого тіла.** Коли людина змерзла, мязи стараються доставити скоро теплоти, так що скоро рухаються: вони дріжуть. З тої причини почуваємо загальну потребу руху, бігаємо, щоби загрітися, або бємо сильно руками об поли.

Чому шкіра блідне, коли ми змерзли? Коли хочемо, щоби в кімнаті було тепленько, то замикаємо щільно двері і вікна, щоби теплий воздух не втік на двір. Тіло робить таксамо. Коли кров (що пливе в тій верхній шкірі) зіткнеться з холодним зовнішним воздухом, то остуджується. Тому тіло в холоді замикає це охолоджуюче джерело як може найбільше. Шкірні судини стягаються вузенько, шкіра блідне. Шкірні мускули ще більше стягають шкіру, так що малесенькі волосочки наїжуються, товщеві желези випинаються — творить ся „гусяча шкіра". Щоправда, чоловік іще й тепер виділює зі себе теплоту і то тим більше, чим більше є його тіло тай інстинктово зменшує поверхню свого тіла так, що шкіра стягається. Приміром робимо це, коли зимою вечером лягаємо у зимну постіль.

Коли наші шкірні судини звужуються, ми чуємо, що нам зимно. Тоді все одно, чи на дворі холодно чи ні. Недокровні (бліді) люде мерзнуть навіть під теплою печею, бо у них внутрішне перепалювання не є таке сильне, щоби могло видати доволі тепла. Але вони зараз відчувають тепло, як лише судини їх шкіри розширюються, а їх бліде лице червоніється від — склянки вина. Але вино обманює. Вино їх не огріло, себто не підвищило теплоти їх тіла, воно лише розширило шкірні судини, „піднесло шдюзи". То є прикметою алькоголю, що він шкодить правильному обігови крови. Часто можна прочитати зимою в газетах, що якийсь чоловік напився богато алькоголю, а потім найшли його замерзлого. В такому випадку температура на дворі не конче мусить бути нижче зера. „Замерз" то навіть не добрий вислів, бо такий чоловік не замерз наче лід, лише помер наслідком того, що випив за богато алькоголю. Наслідком алькоголю його шкірні судини розширилися, легкодушно відчинено вентилятори тепла. Теплота його тіла потребує лише впасти понижче 27 степенів Цельзія, а вже годі такого чоловіка привернути до життя, життєздатність комірок тіла згасла. Колиб алькоголь і сон не зробили чоловіка нечулим на зимно, то він як мерз, був би збудився, ішов би дальше і був би не замерз. Коли чоловік мерзне, то природа перестерігає його: замкни всі вентилятори тепла, звузи шкірні судини, рухай сильно мязами, віддихай часто й глибоко, то наче підпалював би хто богато в печі твого организму.

ВІДОЗВА

до односельчан села Ясенова к. Заболотець, пов. Броди.

На руки підписаного прийшла відозва від комітету будови Народного Дому в рідним селі Ясенові з просьбою, щоби подати її до публичного відома.

Відозву підписали виділ Просвіти, парохіяльний уряд, уряд громадський і кооператива „Єдність". В тій відозві пишуть:

Военне лихолітте знищило наше село до тла. Ми не є в можности побудувати у власних силах Народного Дому. В селі культурне і народнє життє оживає, є люди доброї волі, що хотілиб працювати, але немає рідної хати. Допоможіть нам, дорогі земляки, усунути ту перешкоду і побудувати власний дім.

Жертви просимо слати на руки Миколи Козлинського в Ясенові к. Заболотець, пов. Броди.

П. Боднар,
Клівленд, О.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ